

WSPÓLNOTA

Miejsca edukacyjnych szans

Ranking gmin najmocniej zaangażowanych w rozwój oświaty

Strata edukacyjna jest ogromna. Przyszłość czas na działania samorządów

Pandemia pozostawiła trwałe ślady w edukacji. Dzieci uczące się zdalnie ucierpiały zarówno pod względem psychologicznym, jak i osiągnięć edukacyjnych. Aby skutecznie zaadresować powstałe problemy konieczny jest precyzyjny pomiar luki edukacyjnej.

Wyniki polskich uczniów w badaniach międzynarodowych przez wiele lat napawały optymizmem. Były to jednak osiągnięcia sprzed pandemii, które uzyskiwali uczniowie w systemie sprzed zmian strukturalnych wprowadzanych od 2016 roku. Zdalne nauczanie, likwidacja gimnazjów, zmiany programowe, a także kryzys związanymi z reorganizacją szkół i odejściami nauczycieli mogły mieć wpływ na wyniki uczniów. Pomiar wpływu tych czynników wymaga oparcia się o rzetelne badania na reprezentatywnych, losowo dobranych próbach uczniów w oparciu o standaryzowane narzędzia testowe. Egzaminy zewnętrzne ani liczne incydentalne ankiety nie pozwalają zmierzyć luki edukacyjnej. Badanie TICKS (Test for International Comparisons of Knowledge and Skills) jest jedynym przeprowadzonym dotychczas, po pandemii, standaryzowanym do skali PISA badaniem w Polsce. „Standaryzowanym” oznacza, że pozwala na pomiar

obiektywny, umożliwiający porównania do międzynarodowych i przeszłych wyników (w badaniu PISA). Badanie przeprowadzono na reprezentatywnej próbie warszawskich uczniów, lecz nie ma podstaw by sądzić, że zidentyfikowane problemy nie występują w innych częściach Polski. Wyniki badania TICKS w 2021 roku pokazują znaczny spadek osiągnięć uczniów względem wcześniejszych lat. Powstała luka edukacyjna może być związana ze zmianami w oświacie wprowadzanymi od 2016 roku, ale także ze stratami podczas nauki w okresie pandemii. Dzięki zastosowanej metodologii możliwe było wyizolowanie tych dwóch czynników. Wyniki TICKS wskazują na negatywny wpływ zarówno zmian strukturalnych, jak i nauczania w pandemii na osiągnięcia uczniów. Każdy z tych czynników odpowiada stratom związanym z co najmniej jednym rokiem nauki. Łącznie zatem dzisiejsi 16-, 17- i 18-latkowie są ponad dwa lata edukacji za

uczniowie w tym wieku jeszcze cztery lata temu. Co gorsza – najwięcej stracił uczniowie w najtrudniejszej sytuacji edukacyjnej i społecznej. Więcej o wynikach badania można przeczytać na stronie www.evidin.pl.

Przywołane wyniki w obiektywny sposób pokazują, że kryzys w oświacie wymaga zdecydowanych i wspólnych działań szkół, rodziców, rządu i samorządu. Wyniki są wielkim wyzwaniem dla samorządowców, którym leży na sercu jakość edukacji. Dla wyjścia z kryzysu, podobnie jak dla leczenia każdej choroby, niezbędne są przede wszystkim:

- 1) rzetelna diagnoza, która wskaże wielkość i strukturę luki edukacyjnej. Badanie ogólnopolskie byłoby najlepszym rozwiązaniem, lecz taką diagnozę można przeprowadzić również na poziomie lokalnym, relatywnie niewielkim kosztem;
- 2) leczenie – przemyślane i skrojone na miarę potrzeb programy naprawcze oparte na wiedzy płynącej z ba-

Fot. AdobeStock

Wyniki badania TICKS w 2021 roku pokazują znaczny spadek osiągnięć uczniów względem wcześniejszych lat. Powstała luka edukacyjna może być związana ze zmianami w oświacie wprowadzanymi od 2016 roku, ale także ze stratami podczas nauki w okresie pandemii.

dań naukowych, w których znajdziemy recepty na skuteczne adresowanie luki edukacyjnej;

- 3) profilaktyka i monitoring – wypracowanie rozwiązań hybrydowych, które w stabilny sposób będą wspierały jakość edukacji w przyszłości, niezależnie od jej trybu. W planie długoterminowym nie może też zabraknąć rzetelnego systemu monitoringu osiągnięć oraz programów nakierowanych na trwale minimalizowanie nierówności w dostępie do edukacji.

W tym trudnym okresie dla edukacji wiele samorządów skutecznie radziło sobie z wyzwaniem zapewnienia wysokiej jakości edukacji, szczególnie uczniom w trudnej sytuacji – przygotowany przez nas ranking to wyraz docenienia tych jednostek, które w najlepszy sposób realizowały zadanie wyrównywania szans.

Metody i źródła danych rankingu

Kluczowym założeniem przyjętym przy tworzeniu rankingu jest jego przejrzystość i możliwość odtworzenia końcowych wyników. Ranking opiera się o przekazane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną wyniki egzaminu ósmoklasisty oraz ogólnodostępne dane Głównego Urzędu Statystycznego. Ranking ma trzy składowe służące ocenie tego, jak samorzady wspierają najsłabszych uczniów i jakie są efekty działań ograniczających edukacyjne nierówności. Końcowa pozycja w rankingu została obliczona jako średnia trzech składowych.

Pierwszą składową rankingu jest zróżnicowanie wyników uczniów na egzaminie ósmoklasisty. Im niższe zróżnicowanie, tym wyższa pozycja w rankingu. Zróżnicowanie mierzone jest jako odchylenie standardowe wyników egzaminacyjnych, przy czym wynik stanowi tu średnia ze standaryzowanych rezultatów egzaminu z języka polskiego i matematyki.

Drugą składową są wyniki najsłabszych uczniów w gminie na tym samym egzaminie. Im wyższe są wyniki najsłabszych, tym wyższa pozycja w rankingu. Wyniki najsłabszych mierzone są w rankingu jako 10 percentyl rozkładu standaryzowanych wyników uczniów z języka polskiego i matematyki w każdej jednostce samorządu.

Trzecia składowa to odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych edukacją przedszkolną. Im większy, tym wyż-

sza pozycja w rankingu. Wczesne rozpoczęcie edukacji ma kluczowe znaczenie dla wyrównywania nierówności, bowiem dzieci z mniej zasobnych lub słabiej wykształconych rodzin już w wieku kilku lat posiadają znacznie bardziej ograniczone słownictwo i bez edukacji przedszkolnej różnice te jedynie się pogłębiają.

Przed obliczeniem pozycji jednostek samorządu terytorialnego w rankingu każdą składową skorygowano tak, aby uwzględnić różnice związane z obiektywnymi warunkami, w jakich funkcjonują szkoły. Wykorzystano do tego informacje dotyczące charakterystyk jednostek samorządu terytorialnego: stopę bezrobocia oraz dochody własne gmin w przeliczeniu na mieszkańca. Ranking obliczono na resztach z regresji korygującej każdą składową rankingu o obiektywne różnice między jednostkami samorządowymi pod względem tych dwóch charakterystyk (logarytmu dochodów własnych na mieszkańca oraz stopy bezrobocia). Reszty z regresji wystandaryzowano tak, aby różnice w każdej ze składowych podobnie wpływały na pozycję w rankingu. Dane dotyczące edukacji przedszkolnej oraz dochodów własnych w przeliczeniu na mieszkańca pozyskano z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>). Wyniki egzaminów zewnętrznym uzyskano z baz Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

W analizach wykorzystano dane dostępne z ostatnich dwóch lat. Wyniki egzaminacyjne obejmują więc lata 2020 i 2021, a dane GUS obejmują wskaźniki dla lat 2019 i 2020. Oparcie się o dane z dwóch lat zmniejsza wpływ niewielkich rokrocznych fluktuacji na ocenę danego samorządu, co ma szczególne znaczenie dla mniejszych jednostek. Dzięki korekcie o dane GUS dotyczące dochodów własnych i bezrobocia jednostki, które mają trudniejszą sytuację ekonomiczno-społeczną, mogą być porównywane z samorządami w obiektywnie lepszej sytuacji. Dodatkowo, ze względu na specyfikę funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, ranking podzielono na 5 kategorii: miasta wojewódzkie, miasta na prawach powiatu, miasta powiatowe, czyli gminy z siedzibą powiatu, małe miasta oraz gminy wiejskie. ■

Evidence Institute
www.evidin.pl

Po pierwsze, oświata

Szkoła Podstawowa nr 80 im. Marii Kownackiej w Warszawie. Fot. UM st. W-wy

Warszawa oświatę traktuje priorytetowo, a zwiększenie na nią nakładów finansowych w ostatnich latach przynosi wymierne korzyści.

pozycja	miasto	Przedszkola	Egzamin	Najslabsi
1	Rzeszów	2	3	1
2	Kraków	12	1	2
3	Warszawa	16	2	3
4	Białystok	1	7	6
5	Kielce	5	6	5
6	Lublin	6	13	4
7	Opole	14	5	7
8	Gorzów Wielkopolski	11	4	11
9	Wrocław	13	12	9
10	Zielona Góra	3	10	12

Legenda:

Pozycja – pozycja JST w danej kategorii gmin

Przedszkola – pozycja cząstkowa pod względem procentu dzieci w wieku 3–5 lat objętych edukacją przedszkolną

Egzamin – pozycja cząstkowa pod względem zróżnicowania wyników egzaminu ósmoklasisty

Najslabsi – pozycja cząstkowa pod względem wyników najslabszych uczniów w gminie na egzaminie ósmoklasisty

Wydatki związane z miejską edukacją to największa pozycja budżetowa Warszawy, wynoszą ponad 5,3 mld zł. Efekty są mierzalne i dostrzegalne, czego dowodem jest znakomity poziom edukacji w stolicy oraz bardzo dobre wyniki osiągnięte przez uczniów w niezależnych badaniach PISA, jak również ogromne zainteresowanie miejskimi szkołami ponadpodstawowymi wśród młodzieży z całej Polski.

Jak to się przedstawia w liczbach? Jak podaje stołeczny ratusz, na inwestycje oświatowe w 2021 r. przeznaczono 295 mln zł, w tym m.in. 38 mln zł na budowę zespołu szkolno-przedszkolnego w rejonie ul. Nowaka-Jeziorańskiego, 24,9 mln zł na rozbudowę Szkoły Podstawowej nr 341 przy ul. Oławskiej oraz 24,8 mln zł na budowę zespołu szkolno-przedszkolnego przy ul. Anny German. Na wakacyjne remonty w 2021 r. przeznaczono 64,5 mln. Mokotów otrzymał 5,9 mln zł, Praga-Południe – 5,3 mln zł, Śródmieście – 9,4 mln zł, Targówek – 2,7 mln zł, Ursynów – 3,1 mln zł, Wola – 10,7 mln zł.

Renata Kaznowska
wiceprezydent Warszawy

Nasz system oświatowy jest egalitarny, nie elitarny

Cieszymy się, że warszawski system oświatowy w świetle badań oceniany jest jako egalitarny, a nie elitarny. Naszym hasłem przewodnim jest „Być z przodu, nikogo nie zostawiając z tyłu”. W polityce oświatowej nie mamy jakichś szczególnie promowanych liceów, które uznajemy za jedyne dobre w mieście i kraju, a potem długo, długo nic. Mamy za to grupę wielu liceów, które corocznie zamieniają się pozycjami w różnych rankingach, np. „Perspektyw”. Władze miasta wszystkich traktują równo, choć oczywiście bardziej pomagamy słabszym – mamy specjalne programy dedykowane szkołom osiagającym gorsze wyniki. Realizowaliśmy też dodatkowe projekty, aby nie powstały większe różnice edukacyjne po likwidacji gimnazjów i po pandemii. Warszawa badała te procesy (w odróżnieniu od ministerstwa i innych miast), stąd działaliśmy mając rzetelną wiedzę, czego przykładem są szkolenia organizowane przez miejskie jednostki edukacyjne. Spójność społeczna wszystkim się opłaca. Dodam, że traktujemy oświatę jako sferę priorytetową, dlatego w ostatnich latach znacznie zwiększyliśmy nakłady z budżetu miasta na miejską edukację. Wiemy, że to najlepsza inwestycja dla mieszkańców. Muszę jednak przyznać, że z coraz większym niepokojem patrzymy w przyszłość. Rosnące wydatki spowodowane galopującą inflacją, coraz mniejsze dochody samorządu spowodowane zmianami podatkowymi, coraz więcej nauzczyelskich wakatów oraz bardzo szybki wzrost liczby uczniów w warszawskich szkołach po wybuchu wojny na Ukrainie – to wyzwania, przed jakimi staje warszawska oświata.

Nie ma roku bez dużych inwestycji w oświacie

Chełm, Krosno i Nowy Sącz to czołówka rankingu w kategorii miast na prawach powiatu. Władze tych miast mówią jednym głosem: na sukces pracuje się latami, oświata to zarówno kosztowne inwestycje w budynki, jak i systematyczne wspieranie uczniów i nauczycieli w realizacji ambitnych pomysłów i programów dydaktycznych.

▲ **Ludomir Handzel**
prezydent Nowego Sącza

Nowoczesne budynki i innowacyjne metody nauczania

Bardzo się cieszę, że codzienna, ciężka praca wielu osób zaangażowanych w podniesienie i utrzymanie na wysokim poziomie stanu oświaty w Nowym Sączu została dostrzeżona. Nasze miasto z uwagi na dużą liczbę szkół ponadpodstawowych jest ośrodkiem o znaczeniu regionalnym. Ogromnym wyzwaniem dla nas jest utrzymanie w dobrym stanie tak wielu budynków szkolnych, co wymaga żmudnych i konsekwentnych, choć często mało spektakularnych działań, dzięki którym nasza infrastruktura oświatowa jest sukcesywnie modernizowana. Oczywiście, oświata to nie tylko budynki, stawiamy też na innowacyjność metod nauczania, czego dobrym przykładem jest efektywne pozyskiwanie środków na zakup nowoczesnego sprzętu z programu „Aktywna tablica” czy wdrażany od dwóch lat program innowacyjnej nauki matematyki skierowany do dzieci z I etapu edukacyjnego, który realizujemy we współpracy z Akademią Pedagogiki Specjalnej z Warszawy i Fundacją NEWAG.

Polityka edukacyjna Chełma opiera się na ciągłej stymulacji systemu oświatowego i jego elementów składowych. „Celem jest przede wszystkim rozwój kompetencji kluczowych oraz podniesienie jakości oświaty. Podejmujemy liczne działania korzystając z dostępnych form wsparcia, takich jak szkolenia czy wizyty studyjne dla kadry kierowniczej oraz nauczycielskiej” – pisze Urząd Miasta Chełma w odpowiedzi na pytania „Wspólnoty”. „Tego typu działania prowadzą do rozwijania kompetencji nauczania, a także budowania dobrych relacji z uczniami i rodzicami. Poprzez szkolenia rozwijamy umiejętności wychowawcze i dydaktyczne, kładziemy nacisk na rozwój osobisty oraz na zapobieganie wypaleniu zawodowemu. Ogromną wagę przywiązujemy również do systemowego objęcia wsparciem uczniów ponadprzeciętnie oraz wybitnie zdolnych. Systematycznie poprawiamy jakość usług świadczonych w naszych placówkach oświatowych. Dobre efekty uzyskujemy m.in. poprzez regularne zwiększanie potencjału pracy zespołowej pracowników. Koncentrujemy się głównie na wymianie doświadczeń oraz uzupełnianiu wiedzy, poprawie organizacji pracy wynikającej z możliwości zastępowania nieobecnych pracowników oraz ujednoczeniu procedur związanych ze sprawami pracowniczymi, jak i organizacyjnymi”.

Miasto pomaga placówkom w nawiązywaniu kontaktów, zawieraniu porozumień z podmiotami zewnętrznymi, np. spółkami Skarbu Państwa czy firmami z sektora komercyjnego. Dzięki temu szkoły zyskują możliwość lepszego rozwijania umiejętności swoich uczniów np. poprzez praktyki na wysokim poziomie. W efekcie uczniowie są znacznie lepiej przygotowani do wejścia na rynek pracy.

Miasto regularnie podejmuje działania związane z rozwojem infrastruktury – w ostatnim czasie postawiło na infrastrukturę sportową. Skupia się na budowie boisk wielofunkcyjnych, a szczególnie dumne jest z przebudowy wyłączzonego z użytku na sześć lat basenu przy Szkole Podstawowej nr 8 – obiekt został oficjalnie otwarty w styczniu tego roku i służy zarówno uczniom, jak i mieszkańcom.

Jaka jest zaś tajemnica sukcesu Krosna? Polityka edukacyjna miasta skupia się przede wszystkim na:

- podnoszeniu jakości kształcenia, wychowania i opieki w szkołach oraz w placówkach oświatowych;
- zwiększaniu powszechności dostępu do usług edukacyjnych;
- tworzeniu warunków do rozwoju aktywności dzieci i młodzieży;
- racjonalnym finansowaniu zadań oświatowych.

Szkoła, jak podkreślają władze Krosna, ma być bezpieczna, wyposażona w najnowsze technologie cyfrowe, ma

umożliwiać młodzieży rozwój dostosowany do możliwości intelektualnych, emocjonalnych i społecznych, być otwarta na potrzeby środowiska lokalnego, ma zapewniać różnorodność zajęć pozalekcyjnych i przygotowujących do egzaminów zewnętrznych.

Nauczyciel – powinien być wykwalifikowany, ciągle podnosić swoje kompetencje poprzez doskonalenie zawodowe, uczyć z pasją i zaangażowaniem interaktywnymi metodami dostosowanymi do stylów uczenia się uczniów i ich możliwości. To człowiek umiejący służyć i rozmawiać z uczniami, powinien motywować do nauki, ma szanować odmienne zdanie, przypominać uczniom, że niepowodzenia i błędy to normalny etap na drodze do doskonalenia się. Z kolei uczeń w krośnieńskim modelu edukacji to świadomy odbiorca, tolerancyjny, umiejący pracować w grupie, czujący więź z „małą ojczyzną”, przygotowany do pełnienia ról społecznych i wyboru odpowiedniej drogi zawodowej.

Krosno sukcesywnie modernizuje jednostki oświatowe. W ostatnich latach pomimo pandemii realizuje wiele ciekawych inwestycji. Do ostatnich należy budowa nowego budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 – powstanie nowoczesna i przyjazna dzieciom placówka, w której będą mogły bezpiecznie się bawić i poznawać świat. Całkowity koszt inwestycji to 7,4 mln zł. Z budżetu państwa pozyskano dofinansowanie – 3,5 mln zł. Przy Miejskim Zespole Szkół nr 4 powstała z kolei hala sportowa, która mieści pełnowy-

Basen przy Szkole Podstawowej nr 8 w Chełmie.

Fot. UM Chełm

miarowe boiska do gry w piłkę ręczną, koszykówkę i piłkę siatkową. Prace pochłonęły 5,8 mln zł, dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki – ponad 1,5 mln zł. Inwestycji zrealizowanych w ostatnich latach w Krośnie było wiele, wśród nich są modernizacja hali namiotowej przy Miejskim Zespole Szkół Nr 3, przebudowa sali gimnastycznej w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym czy modernizacja infrastruktury sportowej przy Miejskim Zespole Szkół nr 2.

Inwestycji oświatowych nie brakuje też w Nowym Sączu, dzięki czemu szkoły i przedszkola należą do najnowocześniejszych w regionie. Najciekawsze z nich? W latach 2021–2022 zrealizo-

wano projekt „Zielono-niebieska infrastruktura na terenie Szkoły Podstawowej nr 15”. Stworzono tam ogród deszczowy. Zamontowano instalację automatycznego nawadniania i kanalizację opadową. Zagospodarowano teren i zainstalowano oświetlenie. Pojawiły się zielone ławki z donicami, stojaki na rowery, zielone siedziska z donicami, tablice przy ścieżce edukacyjnej. Ogród deszczowy w ramach tego samego projektu pojawił się też przy Zespole Przedszkoli przy ul. Paderewskiego. Wybudowano m.in. ścieżkę dydaktyczną, pojawił się zestaw edukacyjno-sensoryczny, ścieżka z pniaków, drewniana pergola zacieniająca z systemem odprowadzania wody do zasilania rabaty. ■

◀ **Jakub Banaszek**
prezydent Chełma

Mamy motywację do dalszej pracy

Jesteśmy dumni z pierwszego miejsca, które drugi raz z rzędu zajął Chełm w rankingu „Miejsca edukacyjnych szans”. To wspólny sukces, na który składa się zarówno praca uczniów i pracowników szkół, jak i wsparcie ze strony samorządu, które regularnie staramy się zapewniać. To również duża motywacja do dalszej, jeszcze bardziej wyętej pracy na rzecz zwiększania efektywności i jakości systemu oświatowego. Przykładamy ogromną wagę do podnoszenia kwalifikacji nauczycieli oraz kierownictwa placówek oświatowych, jak i do realizacji inwestycji w zakresie poprawy i rozwoju infrastruktury oświatowej. Zamierzamy utrzymywać ten kurs.

pozycja	nazwa	Przedszkola	Egzamin	Najslabsi
1	Chełm	1	3	2
2	Krosno	13	7	4
3	Nowy Sącz	11	11	5
4	Tarnobrzeg	10	5	11
5	Zamość	14	31	3
6	Przemyśl	5	28	10
7	Częstochowa	25	12	6
8	Biała Podlaska	9	18	12
9	Tarnów	7	27	9
10	Żory	29	1	21

Legenda:

Pozycja – pozycja JST w danej kategorii gmin

Przedszkola – pozycja częściowa pod względem procentu dzieci w wieku 3–5 lat objętych edukacją przedszkolną

Egzamin – pozycja częściowa pod względem zróżnicowania wyników egzaminu ósmoklasisty

Najslabsi – pozycja częściowa pod względem wyników najlepszych uczniów w gminie na egzaminie ósmoklasisty

Ludzie i technika

W miastach, które znalazły się na czele klasyfikacji w tej kategorii, dużą wagę przykładają się nie tylko do nowoczesnego wyposażenia, ale również do zapewnienia uczniom dodatkowych godzin dydaktycznych, wyrównawczych czy pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Wśród gmin, w których mieści się siedziba powiatu, wyróżniają się Biłgoraj, Słupca i Leżajsk. Ostatnie z wymienionych miast szczególnie dobrze wypada pod względem wyników najsłabszych uczniów. Jak podkreśla burmistrz Ireneusz Stefański, zasadniczym celem leżajskiej oświaty jest wszechstronny rozwój uczniów oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych. – O skuteczności naszej koncepcji świadczyć mogą wyniki „Rankingu edukacyjnych szans”, w tegorocznej edycji Leżajsk zajął trzecie miejsce wśród miast powiatowych, a w zeszłym roku był zwycięzcą. To duży sukces naszych pedagogów, pracowników oświaty, dyrektorów szkół i im należą się podziękowania – nie kryje burmistrz.

W latach 2018–2020 miejscowe szkoły realizowały projekt „Kształcenie na piątkę” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020. Pozwolił on na pozyskanie środków na doposażenie pracowni przedmiotowych w nowoczesne pomoce dydaktyczne, wprowadzenie technologii informacyjnych w edukacji oraz umożliwił uczniom udział w zajęciach dodatkowych z przedmiotów przyrodniczo-matematycznych oraz z robotyki. Planów na przyszłość też nie brakuje.

Od ubiegłego roku w dwóch leżajskich szkołach realizowany jest program „Dostępna szkoła – innowacyjne rozwiązania w kreowaniu przyjaznej przestrzeni edukacyjnej z uwzględnieniem potrzeb uczniów oraz otoczenia”, oparty na indywidualnych programach poprawy dostępności. Celem jest eliminowanie barier w zakresie szeroko rozumianej dostępności szkół podstawowych, szczególnie w aspekcie architektonicznym, technicznym, edukacyjno-społecznym oraz organizacyjnym. W ramach projektu realizowane są inwestycje, a także zakup wyposażenia do gabinetów specjalistycznych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz gabinetów pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Nauczyciele prowadzą też dodatkowe zajęcia dla uczniów wymagających specjalnych metod nauki oraz wspomagające ich rozwój (4,2 tys. godzin dydaktycznych). – Może to slogan, ale wychodzimy z założenia, że inwestowanie w oświatę jest lokatą na przyszłość – podsumowuje Ireneusz Stefański.

Szóstą pozycję w rankingu zajęła Bochnia. Tu także udało się znaleźć sposób na podciągnięcie najsłabszych uczniów. Wśród gmin z siedzibą powiatu nie było lepszego wyniku

w tej podkategorii. Zdaniem Doroty Palej-Maliszczak, dyrektorki Miejskiego Zespołu Edukacji, na wysoką pozycję w tegorocznym „Rankingu edukacyjnych szans” wpłynęła bardzo duża liczba godzin dodatkowych przyznawanych uczniom w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także godziny rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, dydaktyczno-wyrównawcze i korekcyjno-kompensacyjne. – Poza tym uczniowie motywowani są do licznego udziału w kuratorskich konkursach przedmiotowych oraz innych konkursach organizowanych przez różne instytucje. Nauczyciele pracujący w naszych szko-

łach systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje. W szkołach regularnie odbywa się również szeroko pojęta pedagogizacja rodziców – wylicza Dorota Palej-Maliszczak. Szefostwo bocheńskiej edukacji trzyma też rękę na kalendarzu rządowych

◀ **Waldemar Paluch**
burmistrz Jarosława

Stawiamy na postawy proinnowacyjne

W ostatnim czasie zwracamy szczególną uwagę na minimalizowanie negatywnych skutków nauki w trybie zdalnym. Mamy przy tym świadomość, jak ważne dla rozwoju dzieci i wyrównywania ich szans jest rozpoczęcie edukacji na jak najwcześniejszym etapie. Dlatego tworzymy warunki do upowszechniania wychowania przedszkolnego, zarówno poprzez rozbudowę infrastruktury (przed kilku laty utworzone zostało nowe przedszkole), jak również doposażanie naszych przedszkoli w odpowiedni sprzęt i nowoczesne pomoce dydaktyczne. Kładziemy nacisk na realizację szeregu programów edukacyjno-profilaktycznych, które mają na celu zapewnienie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych. Zwracamy szczególną uwagę na stworzenie warunków dla intelektualnej i poznawczej aktywności uczniów oraz kształcenie postaw proinnowacyjnych. Przykładem może być wprowadzenie do szkół i przedszkoli zajęć z robotyki, w tym również w formie zajęć pozalekcyjnych. Na potrzeby placówek oświatowych gmina miejska Jarosław zakupiła pomoce dydaktyczne umożliwiające prowadzenie takich zajęć, zapewniła nauczycielom możliwość skorzystania ze szkoleń, gotowych scenariuszy zajęć, jak również doposażyła placówki w pracownię robotyki.

MIASTA POWIATOWE

Fot. Pixabay

◀ **Ryszard Pabian**
burmistrz Jasła

Dostęp do wiedzy jest kluczowy

Realizujemy program „Jasło – miasto wiedzy”, który promuje modę na naukę i uczenie się. Wdrażamy działania pozwalające na podniesienie jakości edukacji, poszerzenie oferty kształcenia i doskonalenia oraz rozwój kompetencji mieszkańców. Program jest realizowany poprzez różnorodne projekty współfinansowane najczęściej ze środków unijnych i połączone nadrzędnym celem rozwoju społecznego. Realizowane przez nas projekty, a także ich rezultaty, już teraz są przez wielu ekspertów uznawane za unikatowe i modelowe w skali kraju. „Jasło – miasto wiedzy” opiera się na wielu mniejszych projektach. W jego ramach działają m.in. Jasielski Uniwersytet Dziecięcy, Jasielska Liga Naukowa z Lotosem, organizowane są Festiwale Nauki, wydawane zeszyty popularno-naukowe dla dzieci i młodzieży. Natomiast dzięki nawiązaniu współpracy z Fundacją Wspierania Edukacji przy Stowarzyszeniu Dolina Lotnicza program został ostatnio poszerzony o Dziecięcy Uniwersytet Techniczny. Jeśli popatrzymy, w jakim tempie rozwija się społeczeństwo i gospodarka to trzeba zauważyć, że kluczowym elementem jest rozwój ośrodków wiedzy. Rozumiem przez to zarówno kwestie edukacji w szkołach, jak i dostęp do wiedzy.

grantów. I tak, w 2020 roku pozyskano środki z programów „Zdalna szkoła” na zakup sprzętu do nauki zdalnej w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014–2020 (do szkół przekazano 62 laptopy o wartości 100 tys. zł) oraz „Zdalna szkoła plus” (65 laptopów o wartości blisko 104 tys. zł). Dofinansowaniem objęto wszystkie podstawówki. W roku 2021 udało się uzyskać m.in. dofinansowanie dla szkół podstawowych w ramach rządowego programu „Laboratoria przyszłości” na zakup wyposażenia technicznego wspomagającego nauczanie przedmiotów przyrodniczych oraz zajęć z zakresu technologii i inżynierii (blisko 840 tys. zł). Z dziennikarskiego obowiązku wypada zauważyć, że Bochnia ma duże pole do poprawy w podkategorii „odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych edukacją przedszkolną”. Tu zajęła dopiero 128. lokatę.

Nowym wyposażeniem chwali się też Jasło (7. miejsce w klasyfikacji). – W 2020 roku w trzech szkołach podstawowych utworzono nowoczesne pracownie informatyczne. Na każdą z nich przeznaczono z budżetu miejskiego po 80 tys. zł – informuje burmistrz Ryszard Pabian. – W sumie Urząd Miasta w Jasle przeznaczył na sprzęt informatyczny około 240 tys. zł. Oczywiście korzystaliśmy z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (finansowanego ze środków europejskich – przyp. red.), w ramach którego pozyskano 205 tys. zł i zakupiono 69 nowych laptopów dla szkół. ■

▲ **Ireneusz Stefański**
burmistrz Leżajska

Na początek solidna analiza

W naszych działaniach w zakresie zarządzania miastem nic nie jest dziełem przypadku. Wszystkie decyzje dotyczące kierunków jego rozwoju poparte są wcześniejszymi analizami z wykorzystaniem ekspertów i specjalistów zewnętrznych. W przypadku oświaty jeszcze w 2016 r. zlecono zewnętrzny audyt, w wyniku którego powstał raport o charakterze diagnostycznym. Obejmował on analizę wybranych aspektów organizacji oświaty w Leżajsku oraz analizę racjonalności wydatków ponoszonych na edukację. Celem opracowania było przedstawienie możliwie najpełniejszego obrazu realizacji gminnych zadań oświatowych w kontekście danych pochodzących ze źródeł zewnętrznych (m.in. GUS, Bank Danych Lokalnych, System Analiz Samorządowych). Raport zawierał m.in. analizę organizacji oświaty z uwzględnieniem specyfiki demograficznej, analizę jakości kształcenia, badanie efektywności zarządzania i wskazanie rezerw tkwiących w systemie oświaty miasta.

pozycja	nazwa	Przedszkola	Egzamin	Najslabsi
1	Biłgoraj	2	79	8
2	Słupca	9	15	21
3	Leżajsk	13	53	3
4	Sejny	1	120	86
5	Sucha Beskidzka	50	23	4
6	Bochnia	126	28	1
7	Jasło	3	210	32
8	Jarosław	15	66	34
9	Sanok	49	27	17
10	Kętrzyn	34	68	14

Legenda:

Pozycja – pozycja JST w danej kategorii gmin

Przedszkola – pozycja częściowa pod względem procentu dzieci w wieku 3–5 lat objętych edukacją przedszkolną

Egzamin – pozycja częściowa pod względem zróżnicowania wyników egzaminu ósmoklasisty

Najslabsi – pozycja częściowa pod względem wyników najslabszych uczniów w gminie na egzaminie ósmoklasisty

Podkowa Leśna – nauka w ogrodzie

Począwszy od 2020 roku podwarszawskie miasto-ogród zajmuje w rankingu najwyższy stopień podium w kategorii małych miast. Oprócz dużych nakładów na rozwój edukacji władze Podkowy Leśnej nie szczędzą pieniędzy na nowoczesne rozwiązania architektoniczne obiektów oświatowych. Przedszkola można Podkowie tylko pozazdrościć.

W 2018 roku miasto zleciło opracowanie projektu nowego przedszkola, który gdy tylko powstał – wykonany przez firmę Bjerg Arkitektur – zdobył wyróżnienie w konkursie PLGBC Green Building Awards 2019 w kategorii „Najlepszy projekt ekologiczny”. Budowa rozpoczęła się w 2020 roku. Obiekt składający się z 44 modułów postawiono... w ciągu 6 nocy, w listopadzie. Moduły przywożono samochodami ciężarowymi na plac budowy w godzinach nocnych (z uwagi na krajowe przepisy dotyczące transportu wielkich gabarytów). Na terenie pracował jeden z największych samojezdnych żurawi dopuszczonych do ruchu drogowego. Modułowe konstrukcje to nowoczesna technologia szybkiej budowy obiektów, także użyteczności publicznej. Pojedyncze elementy, obejmujące w całości zamknięte pomieszczenia, przyjeżdżały do Podkowy Leśnej w daleko zaawansowanym stopniu wykończenia, np. z położoną na ścianach glazurą, elementami instalacji lub zamontowanymi schodami.

Budynek o powierzchni 1488 mkw., wykonany w standardzie pasywnym, został zaprojektowany z uwzględnieniem nie tylko wyśrubowanych norm zapotrzebowania na energię, ale przede wszystkim jako komfortowe miejsce wczesnej edukacji. Jako „Dom wokół drzewa” swoją architekturą doskonale wpisuje się w ideę miasta ogrodu.

„Budynek to prosta bryła z atrium, elewację wykonano z pionowych drewnianych desek, które oprócz walorów estetycznych regulują nasłonecznienie. Budynek został zoptymalizowany pod kątem dostępu światła słonecznego. Układ funkcjonalny ukształtowano tak, by wszystkie sale dla dzieci były

Fot. CLIMATIC Budownictwo modułowe

skierowane na południe, a korytarze tworzyły wokół dziedzińca pierścieni z licznymi przeszkleniami i oknami do siedzenia” – pisał z uznaniem branżo-

wy portal Bryla.pl. W ostatnim czasie przedszkole znalazło się wśród dziesięciu laureatów konkursu: Top Inwestycje Komunalne 2022. ■

pozycja	nazwa	Przedszkola	Egzamin	Najsłabsi
1	Podkowa Leśna	6	9	1
2	Nieszawa	15	1	156
3	Górowo Iławeckie	2	38	256
4	Boguchwała	90	79	2
5	Suchedniów	72	21	24
6	Szczawnica	122	39	7
7	Kowal	212	50	3
8	Siechnice	39	155	5
9	Ozorków	13	95	59
10	Hel	312	6	57

Legenda:

Pozycja – pozycja JST w danej kategorii gmin

Przedszkola – pozycja częściowa pod względem procentu dzieci w wieku 3–5 lat objętych edukacją przedszkolną

Egzamin – pozycja częściowa pod względem zróżnicowania wyników egzaminu ósmoklasisty

Najsłabsi – pozycja częściowa pod względem wyników najsłabszych uczniów w gminie na egzaminie ósmoklasisty

Uczeń słabszy, ale nie słaby

W kategorii gmin wiejskich najlepszymi wynikami w nauce mogą pochwalić się Goczałkowice-Zdrój, Michałowice oraz Osieck.

Osieck okazał się bezkonkurencyjny jeśli chodzi o wspieranie najslabszych uczniów. Wyniki dolnego percentyla na egzaminie ósmoklasisty są tu najlepsze w Polsce. Można więc powiedzieć, że miejscowi „najslabsi” wcale nie są tacy słabi. Wójt Karolina Zowczak opisuje politykę edukacyjną jako zrównoważony rozwój obejmujący możliwie najszersze sfery życia społeczności. – W tak niewielkiej i niezamoznej gminie, jak moja, to oznacza bardzo racjonalne podchodzenie do wszystkich wydatków. Nie ukrywam, że jest ciężko, szczególnie ostatnio, te wydatki pospinać. Tym bardziej cieszy tak dobry wynik w Rankingu Edukacyjnych Szans – dodaje.

W gminie działają dwie szkoły i dwa przedszkola. Ostatnim zadaniem inwestycyjnym Osiecka jest budowa żłobka samorządowego dla 70 dzieci. Kończy się też termomodernizacja miejscowej podstawówki, a rozpoczynają – budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Augustówce oraz rozbudowa przedszkola w Sobienkach. – W zasadzie dopiero zaczynamy tak naprawdę inwestować w oświatę – podsumowuje Karolina Zowczak.

W gminie Garbatka-Letnisko (6. miejsce) także najlepiej wypadł komponent „najslabsi uczniowie”. Jak mówi wójt Teresa Fryszkiewicz, Garbatka-Letnisko, jak każda gmina, boryka się z malejącą liczbą dzieci i stale rosnącymi kosztami utrzymania szkół i przedszkoli. To jednak nie zniechęca w dążeniu do podnoszenia poziomu nauczania oraz wyposażania placówek oświatowych w niezbędny sprzęt. – Dzięki środkom zewnętrznym nasze placówki oświatowe stale są doposażane. Potwierdzeniem tego jest całkowicie zmodernizowana szkolna sala informatyczna. Ponadto, dzięki środkom z rezerwy subwencji oświatowej udało się doposażyć szkołę w pracownię przyrodniczo-fizyczno-chemiczną. Szkoła w Garbatce-Letnisku realizowała też projekt „Kompetencje klu-

czowe szansą na rozwój”, dzięki któremu uczniowie mieli możliwość rozwijania umiejętności na zajęciach dodatkowych, co zapewne przełożyło się na wyniki egzaminów końcowych. Dzięki programom „Zdalna szkoła” i „Zdalna szkoła plus” uczniowie wykluczeni cyfrowo otrzymali wsparcie w nauce zdalnej poprzez bezpłatne wypożyczenie sprzętu. Ponadto Garbatka-Letnisko jest partnerem w projekcie pt. „Mazowiecki program przygotowania szkół, nauczycieli i uczniów do nauczania zdalnego”, realizowanym

Szkoła w Garbatce-Letnisku zrealizowała projekt „Kompetencje kluczowe szansą na rozwój”, dzięki któremu uczniowie mieli możliwość rozwijania umiejętności na zajęciach dodatkowych, co przełożyło się na wyniki egzaminów końcowych – mówi wójt Teresa Fryszkiewicz.

▲ Karolina Zowczak
wójt Osiecka

Doceniamy innowacyjność

Dzieci uczą się w mało licznych klasach, w arkuszach organizacyjnych pozwalamy na dodatkowe godziny zajęć wyrównawczych. Mamy szczęście do pedagogów z powołaniem do zawodu. Dyrektorzy stawiają na nowe rozwiązania, jak chociażby opisujący osiągnięcia tryb oceniania, tzw. ocenianie kształtujące.

w PSP Garbatka-Letnisko. Dzięki temu szkoła otrzymała bezpłatnie m.in. komputery, drukarki, projektory oraz szkolenia z zakresu praktycznego wykorzystania platformy Office 365 dla nauczycieli i uczniów – wylicza Teresa Fryszkiewicz. Dodaje, że miejscowe przedszkole „Pod sosnową szyszką” realizowało w ubiegłym roku Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, którego celem – jak nazwa wskazuje – jest promowanie czytelnictwa oraz budowanie świadomości małego czytelnika. Można więc przypuszczać, że w kolejnej edycji rankingu Garbatka-Letnisko poprawi wynik w podkategorii „przedszkolnej”. W tym sezonie znalazła się w niej na 59. pozycji wśród gmin wiejskich. ■

pozycja	nazwa	Przedszkola	Egzamin	Najslabsi
1	Goczałkowice-Zdrój	2	45	203
2	Michałowice	10	296	3
3	Osieck	563	38	1
4	Łękwawica	206	173	2
5	Nowosolna	1	495	84
6	Garbatka-Letnisko	59	308	5
7	Oporów	900	16	8
8	Czarnocin	381	119	6
9	Puchaczów	48	143	27
10	Imielno	814	23	13

Legenda:

Pozycja – pozycja JST w danej kategorii gmin

Przedszkola – pozycja częściowa pod względem procentu dzieci w wieku 3–5 lat objętych edukacją przedszkolną

Egzamin – pozycja częściowa pod względem zróżnicowania wyników egzaminu ósmoklasisty

Najslabsi – pozycja częściowa pod względem wyników najslabszych uczniów w gminie na egzaminie ósmoklasisty